

KIRJASTOVÄKI KIERTOLAIKSI, KENEN EHDOKKAILLA?

Helsingin kaupunginkirjastossa juuri käynnistyvä pakollinen henkilökunnan ns. tehtävä-/työkierto on vaivihkaisesti synnynyt hallinnollinen rakennelma, joka vaikuttaa yllättävän monella tavalla kirjastopalveluihin ja kohdistuu salakavalasti myös kirjaston käyttäjiin, meihin kansalaisiin. Mitä tämä merkitsee, mihin ollaan menossa?

Kokemusten ja osaamisen järjestelmällinen jakaminen on varmasti hyödyllistä ja haluttuakin, kunhan se tapahtuu yhteisesti suunnitellulta pohjalta ja vapaaehtoisesti. Näin ei nyt näytä käyvän. Helsingin kaupunginkirjaston tehtävä-/työpaikkakierto on säädetty pakolliseksi. Kaikki kirjastotyöntekijät paikallisjohtajia myöten joutuvat vastedes kukin vuorollaan kolmen kuukauden ajaksi vieraisiin, oppia saamaan ja jakamaan. Kiertovuoron tiheys riippuu kirjaston työntekijämäärästä; pienen kirjaston virkailijat joutunevat useammin kalenterisulkeisiin ja arjen aikataulujen junailuihin. Paikkasidonnainen oma kirjasto -järjestelmä joutuu vakavasti uhanalaiseksi, vähin erin se rapautuu ja liudentuu kokonaan.

Näin myös me kirjaston käyttäjät – vauvasta vaariin, muksusta muoriin – pikkuhiljaa hivuttaen menetämme kirjaston, jossa meitä palvelevat ja opastavat alueemme ominaispiirteisiin ja tarpeisiin perehtyneet kirjastoalan osaajat – ja sitä myöten sen omanlaisen kirjastomme.

ENTÄ ME KIRJASTON KÄYTTÄJÄT

On harmillisen ikävää huomata, että kirjaston käyttäjien eli kansalaisten näkökulma on laiminlyöty tai unohdettu kokonaan uuden kiertojärjestelmän hyvin niukasti julkituoduissa perusteluissa. Mitä meille on luvassa, mitä saamme, mitä menetämme?

Oma kokemuksemme on paikallinen ja sellaisena tietenkin keskimääräisesti tyypillinen, melko perinteisen kaupunginosan, melko pienen lähi-/paikalliskirjaston käyttäjinä. Käpylän kirjastoyhdistys syntyi toistakymmentä vuotta sitten puolustamaan paikalliskirjastoa, jonka toiminta oli uhanalainen. Kansalaisliikkeitä auttoi, kirjaston toiminta saatiin pelastetuksi. Vastaavanlaista kansalaistoimintaa on harjoitettu eri puolilla kaupunkia vaihtelevin tuloksin. Lähikirjaston varjelu vaatii herpaantumaton valppautta. Kirjastoverkoston nykyinen palvelutaso ei ole taattu tai itsestään selvä. Siitä tämäkin huoli.

Kirjastomme keskeinen ja hyvin toimiva toimintaperiaate on ollut alueen ominaispiirteiden (mm. ikä- ym. rakenteiden ja kiinnostuksien) ottaminen huomioon kokoelmassa ja toiminnassa. Kirjasto on vuosien mittaan kasvattanut suosiotaan kotipaikkamme monipuolisena kulttuurilaitoksena ja etenkin alueen runsaan koulu- ja lastentoiminnan yhteistyön kehittäjänä. Tärkeimpänä tekijänä tässä on ollut pitkäaikainen, alueen eri toimijoiden ja kirjaston osaavan, erikoistuneen ja (huom!) vakinaisen henkilökunnan kanssa rakennettu, keskinäiseen luottamukseen perustuva yhteistyö. Saavutetut tulokset ovat merkittäviä, esimerkillisiä.

LASTEN JA NUORTEN KIRJASTOTYÖ

Alkavan työpaikkakierron perusteita on kokonaisvaltaisesti kyseenalaistettava. Kierto aloitetaan lasten- ja nuorten kirjastovirkailijoista. He ovat tunnetusti yhteistyökykyistä porukkaa; sehän tiedetään. Juuri heillä on hoidettavanaan paljon paikallisia kontakteja ja verkostoja: päiväkodit, koulut, aluetyöryhmät ym. Alueellisen yhteistyön rakentaminen on pitkän tähtäimen työtä. Yhteyksiä on hoidettava ja huollettava jatkuvasti, vain siten rakentuu luottava ja luova ilmasto, jossa työ kantaa hedelmää: satutunteja, leffakerhoja, läksyjenlukupiirejä, it-taitojen opettelua, kirjavinkkausta, iltapäivätoimintaa, monenlaista koulun, kodin ja kirjaston yhteistyötä.

Käpylän kirjasto palvelee monisärmäistä koulujen kokonaisuutta, jossa on oppilaita hyvin laajalta alueelta. Pitkän yhteistyön ja -toiminnan ansiosta virkailijat tuntevat lapset ja usein heidän elämäntilanteensakin. Kolme kuukautta kierrossa on työnantajan kannalta ehkä lyhyt aika, mutta lapselle se voi olla iäisyys. Tuttu kirjastoystävä luo turvaa koulupäiväänkin.

Helsinki on laaja ja vielä tänään lähi-/paikalliskirjastoja onneksi on melko monella ja monenlaisella kulmalla. Alkava tehtävä-/työpaikkakierto asettaa paikallisesti juurtuneen kirjastotyön pitkän tähtäyksen suunnittelun ja toiminnan vaaravyöhykkeeseen, aliarvioi sen perinpohjaista merkitystä alueen asukkaille ja väheksyy samalla erittäin ikävällä tavalla sekä kirjastotyöntekijöiden osaamista, kiinnostusta ja sitoutumista että alueen ja sen kansalaisten erityistarpeita ja -piirteitä.

Näin siinä kohta käy: kierron myötä paikallisena yhteistyönä rakennettu ja rakennettava monimuotoinen toimintasuunnitelma lasten ja nuorten kanssa mm. lukukiinnostuksen kohottamiseksi uhkaa mennä silpuksi. Kauaskantoinen, suunnitelmallinen kirjaston toiminta menettää otteensa, kohteensa ja tarkoituksensa, jos sen toteuttaminen sysätään kolmen kuukauden jaksoissa lyhytaikaisten vierasvirkailijoiden vastuulle. Tämä on huonoa politiikkaa, arvotonta ja epäreilua paitsi kirjaston käyttäjille, nyt ensisijaisesti lapsille ja nuorille ja opettajille sekä muille yhteistyökumppaneille, samoin myös vakinaisille ja vieraskirjastovirkailijoille.

KUNNOLLINEN KUNNALLINEN KIRJASTO ON MEILLE RAKAS JA TÄRKEÄ

Kirjastolaitos ja juuri paikalliskirjasto on meille helsinkiläisille, kansalaisille ja veronmaksajille, korvaamattoman tärkeä valistuksen ja kehityksen lähde, kulttuurinen keskipiste. Kaikkeen tähän ei riitä tilapäisvoimin toimiva palautuslaatikko tai laina-automaatti. Pitkään kartutettua ja vaalittua perusoikeutta ja -omaisuutta ei saa kaventaa tai vaarantaa, eikä sitä saa tervätä ilman sen kummempaa kuulemista äkkiseltään toimeenpannalla pakollisella tehtävä-/työpaikkakiertojunailulla, jossa selvästikin on havaittavissa hölmöläisten täkinteon piirteitä.

Mihin linjaukseen kierto seurauksineen perustuu? Onkohan tehtäväkierrossa itse asiassa kyse pitemmällä tähtäimellä tapahtuvasta kirjaston henkilöstöpoolin kehittelystä? Onko tarkoitus totuttaa kirjastovirkailijat ja kirjaston käyttäjätkin jatkuvaan karuselliin, ja – kuten arvata saattaa – työpaikkakierron varjolla saman tien varmistella tulevan keskustakirjaston toimintaresursseja paikalliskirjastojen työntekijöitä vähentämällä. Ovatko tähtäimessä pintakelluvaan markkinameininkiin helpommin istuvat lainausrobotit ja yhdenmukaistava yleistarjonta? Aiotaanko (lähiö)kirjastot lupauksista välittämättä vähin erin ajaa alas tai tehdä niistä pelkkiä kioskeja ja kirjastotyöntekijöistä kodittomia kiertolaisia?

Kuulutamme kaupungin kirjaston johdolta ja poliittisilta päättäjiltä asiallista vastuuntuntoa, historian ja paikan kunnioitusta, ammattitaidon ja kokemuksen arvostamista, todellisia ja tulevaisuuteen tähtääviä suoraselkäisiä sivistystoimia ja ennen kaikkea kansalaisten kuulemista – ei toiminnan alasajoa – etenkin kun edessä on Lukemisen vuosi 2015.

Helsingissä 11.11.2014

Käpylän kirjastoyhdistys ry

Hallitus 2014

puheenjohtaja

varapuheenjohtaja